

РЕЦЕНЗИЯ

**на дисертационния труд на редовния докторант
Васо Юре Ристов – Р Северна Македония
„Еволюцията на тромпета като солов и оркестров инструмент
от Барока до съвременността
в контекста на интерпретаторската проблематика”
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”,
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство**

Рецензент: проф. д. изк. Филип Павлов,
жив. в гр. София, ж. к. Младост 3, бл. 317,
вх. А, ап. 3, тел. 00359 888874638,
e-mail: fpmusic49@abv.bg

Васо Ристов е роден в гр. Радовиш, Република Северна Македония. Музикалното му развитие като тромпетист преминава през музикалната гимназия в гр. Щип и факултета по музика в Скопие. Получава награди за своята изпълнителска дейност и участва в различни курсове по интерпретация. Продължава образованието си в Музикалната академия в Прага и в НМА „Проф. П. Владигеров” в София. Непрекъснатото натрупване на изпълнителски опит се съпровожда и от специализирани знания, които му дават стабилна основа за творческо развитие. Кариерата му като солист тромпетист преминава през различни симфонични състави: оркестрите в Румбург - Чехия, Прищина - Косово, Македонската филхармония. Но най-дълга е неговата практика в оркестъра на Македонската опера и балет, в която понастоящем заема най-високата длъжност Генерален директор. В продължение на много години предава своя изпълнителски опит и научно-теоретични знания като педагог в различни университети в Македония. Множество негови студенти продължават своето изпълнителско развитие

като участници в престижни музикални състави. Едновременно с тези дейности, той води майсторски класове по интерпретация, участва в жури, извършва сериозна и отговорна обществена дейност. Няма съмнение, че тези данни разкриват изграждането на една значима музикална, педагогическа и обществена кариера с твърде широк обхват.

Като редовен докторант в Инструменталия факултет, катедра „Духови и ударни инструменти” на НМА, Васо Ристов осъществява своето научно изследване, което ни представя в дисертационен труд, свързан с тромпета като солов и оркестров инструмент от епохата на Барока до наши дни. Научната разработка е реален израз на натрупаните от него през годините практически опит и теоретични знания за професионалното изпълнителство.

Обектът и предметът на изследването са точно посочени и не подлежат на коментар, защото напълно се вписват в концепцията на труда.

Целите на изследването, както дисертантът ги представя, са разпределени в три направления: изпълнителски практикум, изисквания за интерпретация и решаване на конкретни проблеми при работа в оркестър. Според автора, това би обогатило знанията на тромпетистите в областта на соловото, камерно и оркестрово свирене.

Подобна концепция е развивана и в други докторантски изследвания, свързани с различен от посочения инструментариум. Като **акценти** в труда са посочени 12 интерпретаторски проблема, произтичащи според дисертанта от фактурата на творбите. Така обобщени и разпределени, те са валидни за всички инструменти като технология, изпълнителски подходи и интерпретационни цели. Разгледани обаче, от позицията на тромпетовото свирене, те намират логичната си приложимост в изследователския материал.

Задачите, които авторът си поставя в научното изследване, са подчинени на усвояването и натрупването на конкретни изпълнителски умения и техники, присъщи на спецификата на тромпетното музициране. Тяхното овладяване започва с процеса от първото запознаване с материала и завършва с неговата сценична реализация. Попълването на тази банка от знания е разработена от дисертанта с голяма вещина и точни професионални подходи.

Историческите данни, които се съдържат в дисертационното изследване, се базират на редица научни трудове, подчинени са на утвърдена фактология, дават ясна представа за промените в тромпетовия инструментариум и неговото развитие до сегашния му изпълнителски вариант. Различията между видовете тромпети са изчерпателно представени, тяхната класификация е точно диференцирана, което ясно е отразено в избраните материали с примери от музикалната литература. Очевидна е солидната база знания, които изграждат научната концепция на дисертанта. В този смисъл, ръзработката на научните материали носи несъмнено определен стойностен характер.

Бих отбелязал, че често пъти обширните обяснения: за дадена проблематика, ситуация или споделени разбирания на дадени концепции; за позиции на световно известни диригенти, спорове в научните среди в музикознанието и т.н., излишно разширяват материала. Така в дадени моменти се изоставя обекта на изследването, в който основната линия е интерпретацията.

Повторното визиране на стр. 117 на споменатите и опознати вече 12 интерпретаторски проблема и тяхното почти буквално цитиране не е необходимо, защото те непрекъснато са обект на различни изследователски подходи в развитието на дисертацията.

Констатацията която Ристов прави че сме свидетели на (цитирам) *„кардинално променената същност на композиторската професия, поради нейната достъпност за десетки хиляди хора, които пишат или създават музика, използвайки всевъзможни техники и дигитални технологии”* е свършено неточна. Само 2 реда надолу, той опровергава това твърдение със своите думи за нейните автори (цитирам): *„без да имат да кажат нещо съществено на аудиторията.”* Да не говорим, че някои от тях не познават дори нотописа. Именно създаването на високохудожествено творчество е същността на нашата професия, ако тя изобщо съществува самостоятелно в социалния живот. За съжаление, тя е превърната в занаят от музикално-образовани, но недостатъчно духовно надарени създатели, и кореспондира изключително със всички нейни приложни форми. Не говорим за аматьорщината, която хората проявяват във всяко професионално направление, плод на самочувствие или маниакалност. На голямото и стойностно творчество никога не са били чужди технологиите, но те НЕ ГО СЪЗДАВАТ! Същност, това представя и разликата. Композиторските техники и съвременни подходи, които са много добре и обширно засегнати в дисертацията, доказват търсенията на няколко поколения световно признати, и други - известни днес балкански творци (гл. 3, т. 3), че композиторската работа търси свои нови пътища към бъдното време.

Внушителното количество музикални примери в дисертацията представя в широка перспектива именно неизброимите специфики на авторството. Непременно трябва да отбележа, че като обект на изследване, представените примери от огромното световно творчество точно изпълняват значението да представят разнородна проблематика, свързана с тромпетовото изпълнителско развитие и интерпретаторско изкуство. Особено впечатляват

знанията за музиката на XX век, свързани с конкретни изпълнителски трудности и възможни подходи при интерпретацията.

Поради поне няколко определени причини, за мен остава спорна разработката в края на труда, визираща подготовката на инструменталиста за явяване на прослушвания за работа в оркестър:

1. Тя не е обект на интерпретаторска проблематика, а нейна частна резултатна форма с конкретен обект на приложимост;

2. Явяването на прослушване е неотделимо от физиологичните качества на кандидата и моментното им състояние, както и от психичната нагласа, готовност и зрялост за работа в оркестров състав;

3. В пробния период на кандидата, в определянето и оценяването на неговата работа, е налице различен субективизъм. Много пъти не става дума за проблеми на изпълнителска интерпретация, а изпитната комисия изразява нагласата си към определени форми на социално общуване;

4. Не намирам конкретна връзка на този проблем с темата на изследването.

Разбира се, с тези мои съображения не искам да отхвърля представената проблематика и примери с най-често срещани изпълнителски несполуки в различен оркестров репертоар. Имат своето място и разработените проблеми, които съпътстват младите тромпетисти в техните пробни оркестрови периоди. Точно, ясно и с коректен педагогически подход са представени трудностите, които те трябва да преодоляват при вписването им във вярната и търсена оркестрова и групова звучност, при търсенето на стабилна, стилна и внушаваща лична солова интерпретация.

Достоверността на използваните материали е несъмнена (107 източника от научни разработки и публикации), както и представянето на постановки и изводи от тях, засягащи отделни моменти от изграждането на

дисертацията. Изобилието от примери (101 броя) дава възможност за различни класификации, представя дисертанта като **музикант с огромна практика и сериозна педагогическа позиция.**

Посочените публикации на Ристов са пряко свързани с темата на изследването **и представляват съществена и неделима част от изградената авторска концепция в настоящия труд.**

Приносните моменти на научното изследване са представени в 5 точки и отразяват постижението на докторанта в неговия дисертационен труд.

Авторефератът пресъздава вярно съдържанието на дисертационния труд и представя неговите същностни моменти.

Заключение

Тематиката на настоящото научно изследване представлява определен интерес за българското музиковедие, представя развитието на тромпетовото изпълнителство и различни аспекти, свързани с педагогическата дейност и инструментално обучение с този инструмент.

Това ми дава основание да препоръчам на членовете на научното жури да присъдят на Васо Юре Ристов образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

26.04.2023 г.

/проф. д. изк. Ф. Павлов/